

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl samosoudkyní Mgr. Janou Volkovou ve věci

žalobce: **S. K.**
zastoupen Mgr. Ladislavem Bártou, advokátem,
sídlem Purkyňova 787/6, 702 00 Ostrava

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
sídlem Křížová 25, 225 08 Praha

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 20. 9. 2022,

takto:

- I. Rozhodnutí žalované ze dne 20. 9. 2022, **se ruší** a věc se vrací žalované k dalšímu řízení.
- II. Žalobci **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení.
- III. Žalovaná **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.
- IV. Odměna a náhrada hotových výdajů ustanoveného zástupce žalobce Mgr. Ladislava Barty, advokáta, se určuje částkou **6500 Kč** a bude mu vyplacena z účtu Krajského soudu v Ostravě do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalovaná rozhodnutím ze dne 24. 6. 2022, č. j. X („prvostupňové rozhodnutí“), zamítla žádost žalobce o změnu výše invalidního důchodu z důvodu zhoršení zdravotního stavu podle § 41 odst. 3 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), a pro nesplnění podmínek § 39 odst. 2 písm. b) a c) citovaného zákona, neboť podle lékařského posudku Okresní správy sociálního zabezpečení (dále jen „OSSZ“) Ostrava ze dne 17. 6. 2022, který si pro posouzení zdravotního stavu žalobce nechala vypracovat, byl žalobce nadále invalidní pro invaliditu prvního stupně.
2. Žalobce brojil proti prvostupňovému rozhodnutí námitkami, které žalovaná rozhodnutím ze dne 20. 9. 2022 č. j. X (dále jen „napadené rozhodnutí“), zamítla a prvostupňové rozhodnutí potvrdila.
3. Žalobce se žalobou podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (s. ř. s.), domáhá zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci žalované k dalšímu řízení.

II. Žaloba

4. Žalobce nesouhlasil s napadeným rozhodnutím a navrhoval, aby krajský soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení. Měl za to, že se jeho zdravotní stav s postupem času zhoršuje. V prvním doplnění žaloby ze dne 16. 2. 2023 ustanovený zástupce žalobce doplnil, že při posuzování stupně invalidity žalovaná nezohlednila řádně schopnost žalobce najít si práci z jeho konkrétním postižením způsobeným pracovními úrazy. Popsal, že při výkonu práce v dolech OKD byl zraněn při dvou pracovních úrazech v roce 2011 a 2014; došlo k trvalému těžkému poškození páteře žalobce. Kvůli uvedenému postižení byl žalobce nucen skončit s hlubinným dobýváním uhlí. Jinou manuální práci žalobce nemůže vykonávat, jelikož nemůže déle stát či sedět, při práci se mu kvůli vazoneuróze klepou ruce, neudrží ředměty v rukou. Žalobce má kvalifikaci pouze k výkonu manuálních prací, s ohledem na svůj věk a postižení není schopen se jakkoli rekvalifikovat.
5. Žalobce zaslal krajskému soudu další čtyři doplnění žaloby, v nichž soudu předložil nové lékařské zprávy prokazující postižení žalobce a zhoršení jeho obtíží a dále rozhodnutí Úřadu práce ze dne 6. 5. 2020, jímž byl žalobci přiznán průkaz TP s platností trvale.

III. Vyjádření žalované

6. Žalovaná se ve vyjádření přímo nevyjádřila k obsahu žaloby ani k jednotlivým námitkám uvedeným v žalobě. Místo toho se zaměřila na právní rámec, ustanovení zákona o důchodovém pojištění a posudky lékařů k posouzení zdravotního stavu žalobce. Zdůraznila objektivitu a správnost svého rozhodnutí, opírajícího se o odborný posudek a právní předpisy. Žalovaná je po zhodnocení předložené zdravotnické dokumentace přesvědčena, že byl plně posouzen a zjištěn zdravotní stav žalobce. Při vyhodnocení posudkových závěrů vycházela ze zjištěných diagnóz. Posudek považovala za objektivní. Ve věci odkázala na

podrobné odůvodnění napadeného rozhodnutí a s ohledem na námitky žalobce, navrhla důkaz posudkem Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí („PK MPSV“) ve smyslu ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení („zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení“).

IV. Obsah správních spisů a řízení před krajským soudem

7. V průběhu řízení si krajský soud vyžádal správní (posudkový) spis OSSZ a také správní (dávkový) spis žalované, z nichž vyplývají následující skutečnosti.
8. Žalobce byl dne 11. 2. 2021 posouzen OSSZ Ostrava jako invalidní v prvním stupni invalidity; datum vzniku invalidity je 21. 1. 2021.
9. Dne 29. 4. 2022 požádal žalobce o změnu výše invalidního důchodu. Pro posouzení této otázky nechala žalovaná posoudit zdravotní stav žalobce, m. j. na základě profesního dotazníku žalobce, a nemalého množství lékařských zpráv a nálezů. Lékař OSSZ Ostrava posoudil zdravotní stav žalobce a dne 17. 6. 2022 vydal posudek se závěrem, že se u žalobce jedná nadále o invaliditu prvního stupně. Rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je zdravotní postižení uvedené v kapitole XIII., oddílu E, položce 1c přílohy k vyhlášce č. 359/2009 Sb., pro které stanovil míru poklesu pracovní schopnosti ve výši 40 %. S ohledem na závěry uvedené v posudku žalovaná prvostupňovým rozhodnutím žádost žalobce o změnu výše invalidního důchodu zamítla.
10. Proti prvostupňovému rozhodnutí brojil žalobce námitkami, ve kterých uvedl, že trpí častými migrénami, má blokáce páteře krční, bederní, křížové a pánevní. Trpí silnými bolestmi. Po úmrtí manželky má také psychické problémy.
11. Pro účely námitkového řízení Česká správa sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“ nebo „žalovaná“) nechala vypracovat posudek o invaliditě ze dne 9. 9. 2022. Podle posudku se u žalobce jednalo o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav ve smyslu § 26 zákona o důchodovém pojištění; nadále šlo o invaliditu prvního stupně podle § 39 odst. 2 písm. a) zákona o důchodovém pojištění. Z důvodu dlouhodobě nepříznivého stavu poklesla pracovní schopnost žalobce o 40 %. Rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobce je oboustranný cervicocraniální syndrom s poruchou dynamiky páteře na podkladě nejspíše, dysfunkce, terén degenerativních změn. Z posudku vyplývá, že posudek Lékařské posudkové služby OSSZ Ostrava ze dne 17. 6. 2022 lze plně potvrdit. Podle lékaře ČSSZ je rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu s nejvýznamnějším dopadem na pokles pracovní schopnosti žalobce zdravotní postižení uvedené v kapitole XIII., oddílu E, položky 1c přílohy vyhlášky č. 359/2009 Sb., kterou se stanoví procentní míry poklesu pracovní schopnosti a náležitosti posudku o invaliditě a upravuje posuzování pracovní schopnosti pro účely invalidity (vyhláška o posuzování invalidity). Procentní pokles z rozmezí 30-40 %, zvolena horní mez - 40 %. Takto stanovenou míru poklesu pracovní schopnosti žalobce lékař ČSSZ dále podle § 3 citované vyhlášky již nezvýšil. Na základě tohoto posudku o invaliditě vydala žalovaná dne 20. 9. 2022 žalobou napadené rozhodnutí.

12. Krajský soud nechal vypracovat **posudek PK MPSV**, pracoviště v Ostravě, která dne 27. 4. 2023 zasedala ve složení předsedy komise, další lékař s odborností v oblasti neurologie a tajemnice. Žalobce byl přítomen jednání PK MPSV.
13. PK MPSV měla k dispozici dosavadní správní spisovou dokumentaci OSSZ a ČSSZ, zdravotní dokumentaci a lékařské nálezy předložené žalobcem. V posudku byl shrnut průběh předchozího řízení, závěry prvostupňového rozhodnutí a napadeného rozhodnutí. Byly popsány žalobní námitky žalobce. Byla uvedena pracovní anamnéza žalobce. Žalobce při jednání posudkové komise uvedl, že nemůže 9 týdnů pohnout hlavou vlevo ani vpravo, má velké bolesti. Má problémy se všemi končetinami, mívá časté migrény. Při jednání komise byl žalobce přešetřen přítomnou neuroložkou. Na straně 9-10 posudku následně PK MPSV zpracovala posudkové hodnocení.
14. PK MPSV uvedla, že hlavní příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobce je chronické polyetážové postižení páteře na základě degenerativních změn s poruchou její dynamiky. PK MPSV po vyšetření žalobce a prostudování lékařských nálezů konstatovala, že rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobce je zdravotní postižení uvedené v kapitole XIII., oddílu E, položce 1c přílohy k vyhlášce č. 359/2009 Sb., pro které v rámci rozmezí 30-40 % stanovila míru poklesu pracovní schopnosti o 40 %. Procentní míra poklesu pracovní schopnosti se ve smyslu § 3 citované vyhlášky nemění. Zdravotní stav žalobce k datu vydání napadeného rozhodnutí odpovídal prvnímu stupni invalidity.
15. Krajský soud ve věci nařídil **ústní jednání**, které se uskutečnilo dne 29. 5. 2023 za přítomnosti žalobce, jeho zástupce a zástupkyně žalované. Zástupce žalobce uvedl, že posudková komise by měla posudek doplnit a vyjádřit se k ostatním zdravotním postižením, které nebyla shledána za rozhodující příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, a to z hlediska toho, zda odůvodňují navýšení horní hranice procentní sazby, případně z jakých důvodů. Podle žalobce nebyla zohledněna především mnohost zdravotních potíží, přičemž se nejedná o zanedbatelné potíže. Poukazuje zejména na zprávu klinické psychologie, ze které vyplývá, že žalobce má smíšenou poruchu osobnosti. Pověřená zaměstnankyně žalované uvedla, že souhlasí s námitkami zástupce žalobce, protože posudek skutečně neobsahuje zdůvodnění o možném navýšení horní hranice procentní sazby. Jednání bylo za účelem doplnění dokazování o doplňující posudek PK MPSV Ostrava odročeno na neurčito.
16. V návaznosti na ústní jednání zpracovala PK MPSV Ostrava **doplňující posudek** ze dne 28. 7. 2023, v němž setrvala na přijatých závěrech. PK MPSV Ostrava zasedala ve stejném složení jako dne 27. 4. 2023. Krajský soud posudkové komisi postoupil příписy žalobce ze dne 29. 6. 2023 a ze dne 4. 7. 2023 spolu se všemi doloženými lékařskými zprávami. V doplňujícím posudku uvedla, že je-li příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu pojištěnce více zdravotních postižení, jednotlivé hodnoty procentní míry poklesu pracovní schopnosti stanovené pro jednotlivá zdravotní postižení se nesčítají. Určí se, které zdravotní postižení je rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, a procentní míra poklesu pracovní schopnosti se stanoví podle tohoto zdravotního postižení se zřetelem k závažnosti vlivu ostatních zdravotních postižení na pokles pracovní schopnosti pojištěnce. Za rozhodující příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu se považuje takové postižení, které má nejvýznamnější dopad na pokles pracovní schopnosti. PK MPSV Ostrava opakovaně uvedla, že rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobce je zdravotní postižení uvedené v kapitole XIII., oddílu E, položce 1c přílohy

k vyhlášce č. 359/2009 Sb., pro které stanovila míru poklesu pracovní schopnosti o 40 %. K psychiatrické diagnóze – smíšené poruše osobnosti uvedla, že tato není objektivním vyšetřením zřejmá, respektive je adekvátně залечена a kompenzována. Z přiložených odborných lékařských zpráv, které jsou součástí rozsáhlé komplexní zdravotní spisové dokumentace žalobce je jednoznačně zřejmé, že daná psychiatrická diagnóza (či jiné další diagnózy) nemají vliv na § 3 vyhlášky o posuzování invalidity a nelze horní hranici zvýšit až o 10 %. Po stránce polymorbidity žalobce – jedná se o stavy kompenzované, залеченé či stavy poúrazové nemající zásadní vliv na celkový zdravotní stav žalobce a jsou bez zřejmého funkčního významného postihu. PK MPSV Ostrava prostudovala a zohlednila nově přiložené lékařské zprávy, které však nepřinášejí posudkově významné skutečnosti. Posudková komise neshledala důvod pro změnu posudkového závěru ze dne 27. 4. 2023.

17. Krajský soud ve věci nařídil **ústní jednání**, které se uskutečnilo dne 28. 8. 2023 za přítomnosti žalobce, jeho zástupce. Zástupkyně žalované přítomna nebyla. Zástupce žalobce uvedl, že namítá složení komise, ve které měl zasedat psychiatr. Poukázal na diagnostický souhrn, ve kterém se uvádí, že žalobce trpí lehkou až středně těžkou smíšenou poruchou osobnosti se snížením intelektu, jedná se o postižení uvedené hned na druhém místě a nemůže souhlasit s tím, že je posudkově bezvýznamné. Závěr posudkové komise považuje za předčasný. Dále nesouhlasí s konstatováním posudkové komise, že žalobce během vyšetření nepoukazoval na psychiatrické potíže a v této souvislosti poukazuje na to, že žalobce trpí poruchou osobnosti a nelze po něm spravedlivě požadovat, aby byl schopen přesně popsat obtíže, kterými trpí. Zástupce žalobce navrhnul doplnit dokazování posudkovou komisí z Brna nebo Hradce Králové s tím, aby v komisi zasedal psychiatr. Za účelem zpracování srovnávacího posudku jinou PK MPSV proto bylo jednání odročeno.
18. Krajský soud proto zadal posudkové komise MPSV v Hradci Králové podání srovnávacího posudku, ve kterém bude zhodnocena procentní míra poklesu pracovní schopnosti žalobce podle vyhlášky č. 359/2009 Sb., k datu vydání napadeného rozhodnutí, tj. k 20. 9. 2022, a zároveň posouzena existence a stupeň invalidity žalobce k tomuto datu. Soud ponechal na zvážení, aby členem komise byl lékař – psychiatr. PK MPSV Hradec Králové (dále i “PK MPSV HK”) krajský soud postoupil m. j. i přípis žalobce ze dne 30. 8. 2023 a ze dne 18. 9. 2023 společně s doloženými lékařskými nálezy.
19. Soud obdržel **protokol o jednání PK MPSV HK** ze dne 16. 1. 2024. Posudková komise zasedala ve složení předsedkyně komise, další lékařky s odborností v oblasti psychiatrie a tajemnice. PK MPSV HK podrobně shrnula předchozí řízení a jednání odročila z důvodu, že k objektivizaci komplexního zdravotního stavu a k přijetí posudkového závěru bude dále zařazeno k doposouzení v posudkové komisi za účasti odborného lékaře – neurologa. Stalo se tak dne 18. 1. 2024, kdy posudková komise pokračovala v odročeném jednání a členem posudkové komise se stala lékařka s odborností v oblasti neurologie. Žalobce nebyl přítomen jednání dne 16. 1. 2024 ani dne 18. 1. 2024, nebyl zván. PK MPSV HK vyšla z dosud shromážděné a předložené zdravotní dokumentace.
20. PK MPSV HK v diagnostickém souhrnu na str. 2 posudku uvedla, že rozhodující zdravotní postižení je středně těžká smíšená porucha osobnosti, postižení intelektu (aktuálně IQ 62) osobnost akcentovaná, simplexní. Rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu s nejvýznamnějším dopadem na pokles pracovní schopnosti, při souběhu onemocnění, je u žalobce porucha osobnosti. U žalobce je podstatné narušení pracovního a společenského fungování z důvodu poruchy osobnosti ve více než dvou z následujících

oblastí – v poznávání, emotivitě, afektivitě, ovládní, kontrole impulzů, ve způsobu chování, zvládní interpersonálních situací a v oblasti vztahů. Jedná se o stavy s podstatným narušením pracovního a společenského fungování, závažné maladaptivní chování, opakované situační dekompenzace. Intelektový deficit (mentální defekt) je v pásmu lehké mentální retardace.

21. PK MPSV HK konstatovala, že rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobce je zdravotní postižení uvedené v kapitole V., položce 7b přílohy k vyhlášce č. 359/2009 Sb., pro které v rámci rozmezí 30-45 % stanovila míru poklesu pracovní schopnosti o 45 %. Horní hranice procentního rozpětí byla posudkovou komisí volena vzhledem k funkčnímu postižení se zohledněním dalších onemocnění i pracovního zařazení, stupně dosaženého vzdělání. S ohledem na další zdravotní postižení podle § 3 odst. 1 vyhlášky o posuzování invalidity zvýšila PK MPSV HK procentuální hodnotu o 10 % na celkových 55 %. Dále uvedla, že další zdravotní postižení nezpůsobují samostatně větší pokles pracovní schopnosti než rozhodující příčina dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Žádný z doložených odborných lékařských nálezů neprokázal závažnější postižení psychického stavu, které by podmiňovalo vyšší stupeň invalidity, a to ani do dne 22. 6. 2022. PK MPSV HK podotkla, že u žalobce dominují významné subjektivní obtíže, avšak nálezy odborných lékařů závažnost těchto obtíží plně nepodporují. Jedná se o nespecifické potíže subjektivního charakteru, jejichž intenzita se velmi těžko hodnotí a které také nemají plný korelát v objektivních nálezech. U žalobce se z posudkového hlediska nejedná o těžké duševní postižení, jedná se o poruchu osobnosti maximálně středně těžkou.
22. PK MPSV HK došla k závěru, že u žalobce došlo ke zhoršení zdravotního stavu (duševních obtíží) dne 22. 6. 2022, což je doloženo odborným nálezem – psychiatrickým vyšetřením ze dne 22. 6. 2022. Žalobce byl do data 21. 6. 2022 invalidní v prvním stupni invalidity a od data 22. 6. 2022 byl invalidní v druhém stupni invalidity.

V. Jednání soudu

23. Krajský soud ve věci nařídil **ústní jednání**, které se uskutečnilo dne 29. 5. 2023. Za účelem doplnění dokazování, konkrétně z důvodu vypracování doplňku posudku PK MPSV, krajský soud jednání odročil na neurčito. Druhé jednání krajského soudu se uskutečnilo dne 28. 8. 2023. Za účelem vyhotovení srovnávacího posudku krajský soud odročil jednání taktéž na neurčito.
24. Třetí jednání krajského soudu se uskutečnilo dne 21. 3. 2024. Jelikož došlo ke změně rozhodujícího soudce, soud seznámil účastníky s podstatným obsahem správních spisů, zopakoval dosud provedené důkazy a opětovně provedl nutné procesní úkony a poučení. Jednání se uskutečnilo za účasti žalobce, jeho zástupce a zástupkyně žalované. Krajský soud nově provedl k důkazu srovnávací posudek PK MPSV Hradec Králové. Zástupce žalobce k lékařské zprávě ze dne 26. 1. 2024, kterou žalobce předložil jako nový důkaz před jednáním soudu, uvedl, že s ohledem na posudek PK MPSV Hradec Králové jej není nutné již provádět. Žádné další důkazní návrhy účastníci nevznegli. Zástupci žalobce i žalované se shodli na tom, že s ohledem na závěry posudku PK MPSV Hradec Králové je třeba napadené rozhodnutí zrušit. Poté soud postupoval podle § 49 odst. 12 s. ř. s.

VI. Posouzení věci krajským soudem

25. Právní úprava posuzování invalidity a podmínek nároku na invalidní důchod je obsažena v ustanovení § 39 zákona o důchodovém pojištění, které upravuje tři stupně invalidity. Jestliže pracovní schopnost pojištěnce poklesla nejméně o 35 %, avšak nejvíce o 49 %, jedná se o invaliditu prvního stupně. Pokud se jedná o pokles pracovní schopnosti nejméně o 50 %, avšak nejvíce o 69 %, jedná se o invaliditu druhého stupně, a konečně v případě poklesu nejméně o 70 % se jedná o invaliditu třetího stupně. Při určování poklesu pracovní schopnosti se mj. bere v úvahu, zda jde o zdravotní postižení trvale ovlivňující pracovní schopnost, zda se jedná o tzv. stabilizovaný zdravotní stav a zda a jak je pojištěnec na své zdravotní postižení adaptován. Podle ustanovení § 39 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění platí, že za stabilizovaný zdravotní stav [odstavec 4 písm. b)] se považuje takový zdravotní stav, který se ustálil na úrovni, která umožňuje pojištěnci vykonávat výdělečnou činnost bez zhoršení zdravotního stavu vlivem takové činnosti; udržení stabilizace zdravotního stavu může být přitom podmíněno dodržováním určité léčby nebo pracovních omezení.
26. Správní rozhodnutí o nároku na invalidní důchod je závislé především na odborném lékařském posouzení. Zdravotní stav a pracovní schopnost občanů pro účely přezkumného řízení soudního ve věcech důchodového pojištění posuzuje ministerstvo práce a sociálních věcí; za tím účelem zřizuje jako své orgány posudkové komise (§ 4 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb.). Při přezkumu rozhodnutí žalované vydaného na podkladě posudku lékařské služby ČSSZ v řízení o námitkách (dle § 88 zákona č. 582/1991 Sb.), resp. posudku odborné lékařské posudkové služby OSSZ vydaného pro účely prvoinstančního řízení, neposuzuje soud věcnou správnost posudku, neboť k tomu nemá potřebné odborné znalosti. Posudek posudkové komise MPSV soud hodnotí jako každý jiný důkaz podle zásad upravených v § 77 odst. 2 s. ř. s., avšak s ohledem na mimořádný význam v tomto řízení bývá tento posudek důkazem rozhodujícím v případech, kdy z hlediska své celistvosti a přesvědčivosti nevzbuzuje žádných pochyb, a nejsou-li tu ani žádné jiné skutečnosti nebo důkazy, kterými by správnost posudku mohla být zpochybněna. Požadavek úplnosti a přesvědčivosti kladený na tyto posudky spočívá v tom, že se komise musí vypořádat se všemi rozhodujícími skutečnostmi, především s těmi, které posuzovaný namítá, a že své posudkové závěry náležitě odůvodní.
27. Náležitosti posudku jsou upraveny v § 7 vyhlášky č. 359/2009 Sb., o posuzování invalidity. Posudek o invaliditě musí obsahovat mimo formálních náležitostí rovněž účel posouzení a datum posouzení zdravotního stavu a pracovní schopnosti pojištěnce, výčet rozhodujících podkladů o zdravotním stavu pojištěnce, z nichž orgán sociálního zabezpečení vycházel při posouzení zdravotního stavu a pracovní schopnosti pojištěnce, skutková zjištění, ke kterým orgán sociálního zabezpečení dospěl při posuzování zdravotního stavu a pracovní schopnosti pojištěnce, výsledek posouzení zdravotního stavu a míry poklesu pracovní schopnosti se stanovením, zda se jedná o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, stanovení míry poklesu pracovní schopnosti, stupně invalidity, dne vzniku invalidity, dne změny stupně invalidity nebo dne zániku invalidity, schopnosti využití zachované pracovní schopnosti podle § 5 u pojištěnce, jehož míra poklesu pracovní schopnosti činí nejméně 35 % a nejvíce 69 %, a zda je pojištěnec v případě poklesu pracovní schopnosti nejméně o 70 % schopen výdělečné činnosti za zcela mimořádných podmínek. Obligatorní náležitostí posudku je rovněž odůvodnění výsledku posouzení zdravotního stavu a míry poklesu pracovní schopnosti (srov. k tomu rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 6. 2012, č. j. 4 Ads 19/2012-18).

28. Požadavek úplnosti a přesvědčivosti kladený na tyto posudky spočívá v tom, aby se komise vypořádala se všemi rozhodujícími skutečnostmi, především s těmi, které posuzovaný namítá, a aby své posudkové závěry náležitě odůvodnila. Rozhoduje-li žalovaná o odnětí určité dávky, musí v odůvodnění svého rozhodnutí jednoznačně vysvětlit, proč příjemce dávky již nesplňuje podmínky, na jejichž základě mu byla dávka přiznána (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 5. 2009, čj. 4 Ads 14/2009-37). Napadené rozhodnutí, resp. posudkové hodnocení, na jehož podkladě je rozhodnutí o odnětí invalidity vydáno, musí obsahovat přesvědčivé odůvodnění, co se při porovnání s obdobím, kdy byla odnímaná dávka přiznána, ve zdravotním stavu pojištěnce přesně změnilo, jinak řečeno, určit a objasnit důvod či příčinu zániku nebo změnu stupně invalidity. Je tedy nutno přesvědčivé odůvodnit, v čem spočívá zlepšení zdravotního stavu nebo jeho stabilizace při porovnání s obdobím, kdy odnímaná dávka byla přiznána či naposledy ponechána, případně zda odnímaná dávka nebyla přiznána na základě posudkového omylu. *„Pro přesvědčivost posudkových závěrů je nezbytné, aby v posudku uváděný důvod zániku nebo změny stupně invalidity byl zcela konkrétně a jednoznačně vysvětlen, neboť jen tak může soud získat potřebný skutkový základ pro správné právní posouzení věci“*. Jedná se přitom o otázku odbornou, pro jejíž posouzení nemá soud potřebné (medicínské) znalosti (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 2. 2011, č. j. 4 Ads 147/2010–117).
29. S ohledem na povahu sporu (spornou otázku) byly pro účely rozhodnutí ve věci v soudním řízení vypracovány tři posudky PK MPSV, které krajský soud provedl k důkazu při jednání dne 21. 3. 2024. Krajský soud vyhodnotil posudky z hledisek shora uvedených, zabýval se jejich úplností a přesvědčivostí, a to jak vzhledem ke skutkovému stavu zjištěnému ze správních spisů, tak i vzhledem k žalobním námitkám, přičemž dospěl k následujícím závěrům.
30. Krajský soud shledal, že všechny posudky PK MPSV byly vypracovány posudkovou komisí zasedající v řádném složení. Lišily se v tom, že členem komise PK MPSV Ostrava byl kromě předsedkyně komise a tajemnice lékař se specializací v oboru neurologie, členem komise PK MPSV Hradec Králové byl jak lékař se specializací v oboru neurologie, tak se specializací v oboru psychiatrie.
31. Krajský soud rozhodoval za situace, kdy dvě komise PK MPSV dospěly k odlišnému závěru. Posudková komise PK MPSV Ostrava shledala, že rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobce je chronické polyetážové postižení páteře na základě degenerativních změn s poruchou její dynamiky. PK MPSV Ostrava po vyšetření žalobce a prostudování lékařských nálezů konstatovala, že rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobce je zdravotní postižení uvedené v kapitole XIII., oddílu E, položce 1c přílohy k vyhlášce č. 359/2009 Sb., pro které v rámci rozmezí 30-40 % stanovila míru poklesu pracovní schopnosti o 40 %.
32. Naopak PK MPSV Hradec Králové v posudku shledala, že rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobce je zdravotní postižení uvedené v kapitole V., položce 7b přílohy k vyhlášce č. 359/2009 Sb., pro které v rámci rozmezí 30-45 % stanovila míru poklesu pracovní schopnosti o 45 %. Horní hranice procentního rozpětí byla posudkovou komisí volena vzhledem k funkčnímu postižení se zohledněním dalších onemocnění i pracovního zařazení, stupně dosaženého vzdělání. S ohledem na další zdravotní postižení podle § 3 odst. 1 vyhlášky o posuzování invalidity zvýšila PK MPSV HK procentuální hodnotu o 10 % na celkových 55 %.

33. Krajský soud se tedy musel zabývat tím, který posudek hodnotí jako nejpřesvědčivější, a tím bude rozhodný pro posouzení věci.
34. Žalobce v průběhu řízení před soudem konstantně namítal, že posudková komise PK MPSV Ostrava nezohlednila jiná onemocnění než chronické polyetážové postižení páteře na základě degenerativních změn s poruchou její dynamiky. Při jednání soudu, které se uskutečnilo dne 28. 8. 2023, zástupce žalobce poukazoval na to, že žalobce trpí poruchou osobnosti a že v posudkové komisi MPSV Ostrava měl zasedat psychiatr.
35. Krajský soud z posudku PK MPSV ze dne 27. 4. 2023 zjistil, že tato posudková komise měla k dispozici nález psychiatra MUDr. J. T. ze dne 13. 7. 2022, ve kterém je mimo jiné uvedeno, že tento lékař hodnotí smíšenou poruchu osobnosti žalobce jako těžkou vzhledem ke kombinaci dvou poruch. K základnímu postižení intelektu – mentální retardace IQ 62 se přidává porucha osobnosti smíšená, jsou špatné kognitivní funkce, anxiety, malá adaptabilita na pracovní proces. Není představitelné, že by dokázal fungovat mimo režim chráněných dílen. V rozporu s touto zprávou podle diagnostického souhrnu měla posudková komise MPSV Ostrava za to, že se u žalobce jedná o lehkou až středně těžkou smíšenou poruchu osobnosti. Na straně 10 posudku PK MPSV Ostrava přímo odkázala na shora citovanou lékařskou zprávu J. T. ze dne 13. 7. 2022 a uvedla: „*Osobní anamnéza – stran. psychiatrického vyš.: bolesti rukou. V noci nespí, stav se mu dále zhoršil. Objektivně – orientován, lucidní, v kontaktu, efektivní labilita, lakrimace, anxiety (tj.: pocit nervozity, obav, znepokojení), LMR /IQ 62/ - odpovídá – lehká mentální subnormalita*“. Z uvedeného je jasné, že posudek PK MPSV Ostrava je vnitřně rozporný, jelikož odkazuje na lékařskou zprávu hodnotící poruchu žalobce jako těžkou, ale i za této situace posudková komise dospěla k závěru (aniž by jej jakkoli vysvětlila), že se jedná o lehkou mentální subnormalitu, kterou v posudkovém hodnocení nijak nezohlednila.
36. Stejně rozpory se nacházejí i v doplňujícím posudku PK MPSV Ostrava ze dne 28. 7. 2023. Doplňující posudek PK MPSV Ostrava se od posudku ze dne 27. 4. 2023 liší v tom, že komise měla navíc k dispozici lékařskou zprávu MUDr. T. ze dne 22. 6. 2022. Tato lékařská zpráva plně odpovídá závěrům téhož lékaře z lékařské zprávy ze dne 13. 7. 2023. MUDr. T. v lékařské zprávě ze dne 22. 6. 2022 taktéž uvedl, že hodnotí poruchu žalobce jako těžkou, že žalobce nedokáže fungovat v mezilidských pracovních vztazích, svou nedostatečnost a selhávání řeší slovní agresivitou. V zátěži hrozí zhoršení stavu, hospitalizace. Taktéž sdělil, že fungování žalobce mimo chráněnou dílnu není reálné. PK MPSV tak měla pro posouzení zdravotního stavu a poklesu pracovních schopností žalobce k dispozici dvě lékařské zprávy psychiatra ze dne 13. 7. 2023 a ze dne 22. 6. 2022. Z posudků se podává, že z těchto zpráv vycházela. Přesto v diagnostickém souhrnu opětovně dospěla k závěru, že u žalobce lze shledat lehkou až středně těžkou smíšenou poruchu osobnosti. A to za situace, kdy členem komise nebyl lékař s odborností psychiatrie, ale neurologie. PK MPSV Ostrava v posudcích nevysvětlila, proč se zcela odchýlila od zhodnocení zdravotního stavu, jak jej provedl psychiatr. Z posudku se nepodává, na základě jakých podkladů posudková komise měla za to, že žalobce trpí toliko lehkou či středně těžkou, nikoli těžkou poruchou osobnosti, jak vyplývá z lékařských zpráv psychiatra, které byly podkladem pro zpracování posudku. S ohledem na uvedené skutečnosti shledal krajský soud posudky PK MPSV Ostrava nepřesvědčivými.
37. Naopak úplným a přesvědčivým shledal krajský soud posudek PK MPSV Hradec Králové, který považoval za rozhodný pro posouzení této věci. Členem posudkové komise PK MPSV

Hradec Králové byli lékaři se specializací jak v oboru psychiatrie, tak neurologie. Posudek byl založen na všech dostupných podkladech (spisová dokumentace správních spisů včetně lékařské dokumentace a lékařských nálezů doložených žalobcem) a obsahoval požadované náležitosti. Posudková komise se vypořádala se všemi rozhodujícími skutečnostmi, své posudkové závěry náležitě a srozumitelně odůvodnila. Vzhledem ke skutečnosti, že posudek PK MPSV dospěl na rozdíl od předchozích posudků PK MPSV Ostrava k odlišnému závěru, zabýval se soud pro účely posouzení požadavku na přesvědčivost důvody pro tuto odlišnost.

38. Posudková komise PK MPSV Hradec Králové konstatovala, že se u žalobce jedná o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav. Posudky posudkových komisí se lišily v zařazení zdravotního postižení žalobce. PK MPSV Hradec Králové však racionálně zdůvodnila, že do data 21. 6. 2023 byl žalobce ve shodě s posudky OSSZ a ČSSZ invalidní v prvním stupni. Od 22. 6. 2022, tedy teprve od vydání první lékařské zprávy MUDr. T. o tom, že lze u žalobce shledat těžkou smíšenou poruchu osobnosti, PK MPSV Hradec Králové shledala, že šlo u žalobce o invaliditu druhého stupně. Ve shodě s PK MPSV Ostrava i posudky OSSZ a ČSSZ dospěl k závěru, že taktéž další postižení mají zásadní negativní vliv na pracovní schopnost žalobce. Proto je zohlednil v procentním rozmezí a zvýšil procentní míru poklesu pracovních schopností žalobce o 10 % na konečných 55 %.
39. PK MPSV Hradec Králové tak ve shodě s PK MPSV Ostrava shledala, že žalobce trpí chronickým vertebrogenním algickým syndromem, hyperkyfózou hrudní páteře, poruchou dynamiky páteře. Avšak na rozdíl od posudků PK MPSV Ostrava poprvé lékaři – navíc jeden se specializací v oboru psychiatrie – řádně zohlednil lékařské zprávy psychiatra MUDr. T. a dospěl k závěru, že rozhodujícím postižením je středně těžké postižení, porucha osobnosti, podle kapitoly V, položky 7b přílohy vyhlášky. Pokles pracovní schopnosti u žalobce činil ke dni vydání napadeného rozhodnutí 55 %. Tento závěr jednoznačně vyplývá z citovaného posudku PK MPSV Hradec Králové, o jehož úplnosti, správnosti a přesvědčivosti nemá krajský soud důvodu pochybovat. Posudková komise přitom posuzovala zdravotní stav žalobce ve složení z posudkového lékaře a dalšího lékaře – psychiatra, tedy lékaře z oboru nemoci, která je uznávána jako dominantní v dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu žalobce. Členem komise byl však i lékař neurolog, stejně jako u komise PK MPSV Ostrava, který se mohl na posouzení zdravotního stavu zaměřit ze stejných hledisek, jako učinila posudková komise v Ostravě a mohl tedy jejich závěry zkonfrontovat se závěry psychiatra.
40. Již bylo výše nastíněno, že správní soud si nemůže učinit úsudek o otázce posouzení míry poklesu pracovní schopnosti a stanovení dne vzniku invalidity sám, stejně tak si tento úsudek nemůže učinit sám žalobce. Je třeba též zdůraznit, že posouzení podřaditelnosti zdravotního stavu žalobce pod korespondující ustanovení vyhlášky, tzn. zhodnocení zdravotního stavu, určení rozhodujícího zdravotního postižení a přepočet procentní míry poklesu pracovní schopnosti, soud neprovádí, neboť se jedná právě o ten typ odborné úvahy, již soud, který nedisponuje potřebnými medicínskými znalostmi z oboru posudkového lékařství, nemůže činit sám, nýbrž vychází z důkazu posudkem příslušné posudkové komise. Při objektivním hodnocení zdravotního stavu žalobce posudkovou komisí pro účely přiznání invalidního důchodu nelze brát v potaz, zda žalobce svá zdravotní postižení subjektivně vnímá jako těžší či zda by je zařadil do jiné kapitoly přílohy k vyhlášce č. 359/2009 Sb., než jak je vyhodnotili posudkoví lékaři (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 3. 2018, č. j. 6 Ads 23/2018-37).

41. Soud považuje posudek PK MPSV Hradec Králové 18. 1. 2024 za stěžejní důkaz o tom, že žalobce byl k datu vydání napadeného rozhodnutí invalidní v druhém stupni. Napadené rozhodnutí, kterým bylo potvrzeno prvostupňové rozhodnutí, proto nemůže obstát, neboť se ukázalo, že vycházelo z nedostatečně zjištěného skutkového stavu věci.

VII. Závěr a náhrada nákladů řízení

42. Žalovaná v napadeném rozhodnutím zamítla námitky žalobce proti prvostupňovému rozhodnutí, jímž žalovaná zamítla žádost žalobce o změnu výše invalidního důchodu z důvodu zhoršení zdravotního stavu. Z provedeného dokazování v řízení před krajským soudem však vyplynulo, že napadené rozhodnutí nevycházelo z řádně zjištěného skutkového stavu. Krajský soud proto napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení [§ 76 odst. 1 písm. b) ve spojení s § 78 odst. 1 a 3, 4 s. ř. s.]. V dalším řízení je žalovaná povinna vycházet z následujícího právního názoru soudu (§ 78 odst. 5 s. ř. s.). Především bude vázána závěrem krajského soudu opírajícím se o posudek PK MPSV Hradec Králové ze dne 18. 1. 2024, podle něhož žalobce byl ke dni vydání napadeného rozhodnutí invalidní v druhém stupni. Datum vzniku invalidity žalobce v druhém stupni je 22. 6. 2022.
43. O náhradě nákladů řízení krajský soud rozhodl ve smyslu § 60 s. ř. s., podle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl na věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobce byl ve věci úspěšný, náhradu nákladů řízení však nepožadoval. Neúspěšné žalované právo na náhradu nákladů řízení nenáleží.
44. Žalobci byl ustanoven k ochraně jeho práv podle § 35 odst. 10 s. ř. s. zástupce z řad advokátů Mgr. Ladislav Bárta, jehož odměnu a hotové výdaje hradí stát. Soud přiznal výrokem III. rozsudku zástupci žalobce odměnu za zastupování podle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (dále jen „advokátní tarif“), ve výši 5 000 Kč, a to za pět úkonů právní služby (první porada s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení, účast u jednání PK MPSV dne 27. 4. 2023 a účast u ústního jednání soudu dne 29. 5. 2023, 28. 8. 2023 a 21. 3. 2024) podle § 9 odst. 2 advokátního tarifu. Dále soud přiznal zástupci žalobce paušální náhradu hotových výdajů za pět úkonů právní služby ve výši 1500 Kč ve smyslu § 13 odst. 4 advokátního tarifu. Odměna a náhrada hotových výdajů celkem činí 6500 Kč a bude zástupci žalobce vyplacena z rozpočtových prostředků krajského soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvojím vyhotovení u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Ostrava 21. března 2024

Shodu s prvopisem potvrzuje J.V.

Mgr. Jana Volková
samosoudkyně

Shodu s prvopisem potvrzuje J.V.